

Sapņosim reāli jeb Uzņēmējdarbības attīstības iespējas

Viss sākas no sapņa, arī uzņēmējdarbībā, tikai sapnim jābūt rūpīgi pārdomātam. Šī vienkāršā patiesība apstiprinās arī *LEADER* projektu rakstīšanā, kuriem turklāt ir jāiztur divu sietu atlase – vietējās rīcības grupā (VRG) un Lauku atbalsta dienestā (LAD). Par to, kas uzņēmējiem jāņem vērā, rakstot projektus, lai tie pēc iespējas būtu sekmīgāki, proti, lai sapņi piepildītos, stāsta biedrības “Ziemeļkurzemes biznesa asociācija” (ZBA) koordinatore Gunta Abaja.

Kā gudrāk izmantot ES fondu finansējumu saimnieciskajā darbībā?

– Atgādināsim, kā var saņemt Latvijas lauku teritoriju uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai pieejamo Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) finansējumu un Latvijas piekrastes saimnieciskās darbības dažādošanai domātā Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF) finansējumu!

– Dundagas un Ventspils novada pašvaldību un Talsu novada trīs pagastu – Lubes, Īves un Valdgales – teritoriju uzņēmējiem ir iespēja piedalīties ZBA organizētajos projektu konkursos. Tātad vispirms jāsaņem projekts. Ja tas saņem pozitīvu atzinumu VRG izsludinātajā projektu konkursā un pēc tam arī atbilstību LAD kontroles nosacījumiem, tad projektu var īstenot.

Šajā ES plānošanas periodā kopš 2016. gada ir notikuši 7 projektu konkursi, kuros jau esoši uzņēmēji un fiziskas personas, kas vēlas uzsākt uzņēmējdarbību, varējuši iegūt atbalstu savu biznesa plānu īstenošanai. Savas biznesa idejas projektu konkursos ir iesniedzis 201 pretendents. No iesniegtajiem projektiem jau īstenoti ir 85, īstenošanas procesā ir 14, bet 12 projekti, kas ir saņēmuši pozitīvu vērtējumu biedrībā, vēl tiek vērtēti LAD. **Viss šī perioda finansējums ELFLA vēl nav apgūts, un rudens sākumā paredzama vēl viena projektu konkursa kāрта, bet EJZF ir izsludināta projekta konkursa kāрта, kurā savas ieceres uzņēmējdarbībā piekrastē varēs iesniegt no 16. aprīļa līdz 16. maijam.**

– Kāpēc tikai pusei visu iesniegto projektu (lasi – to autoriem) būs iespēja īstenot savus biznesa plānus?

– Visi iesniegtie projekti tiek vērtēti atbilstoši projektu vērtēšanas kritērijiem. Tajos analizē biznesa plānu, to dzīvotspēju, tirgus analīzes pamatošību, ietekmi uz vietējo ekonomisko un darba tirgus attīstību. Lai projekts tiktu tālāk virzīts finansējuma saņemšanai, tam ir jāsaņem vismaz minimālais noteiktais kritēriju punktu skaits. Pēc vērtēšanas kritērijiem minimālo punktu skaitu nesaņēma 44 projekti.

Sākotnēji, pirmajās projektu konkursa kārtās, 9 projektiem, kas saņēma pozitīvu vērtējumu, nepietika izsludinātā finansējuma. Vairāki no tiem, uzlabojot savu projektu pieteikumus, atbalstu saņēma nākamajās projektu kārtās. LAD kā neatbilstošus finansējuma saņemšanai ir noraidījis 9 projektus.

Diemžēl daļa uzņēmēju dažādu iemeslu dēļ ir atsaukuši iespēju īstenot savus biznesa plānus – gan vērtēšanas procesā, gan arī jau LAD apstiprinātos projektus. Šādi projekti kopskaitā ir bijuši 28.

– **Ko mums izsaka šāda uzņēmējdarbības projektu statistika? Četrdesmit četri par *vieglu* atzīti projekti šķiet diezgan daudz. Arī 28 jau beigu posmā atsauktie projekti ir visai liels skaits. Kādi secinājumi ir radušies, vērtējot projektus pēc divpadsmit dažādiem kritērijiem, tostarp tādiem kā tirgus izpēte, plānotā pasākuma novatorisms VRG teritorijā un tam, cik skaidri ir izklāstīta īstenojamā projekta būtība?**

– Vienmēr ir prieks par uzņēmīgiem vietējiem iedzīvotājiem, kas vēlas uzsākt savu biznesu. Tomēr, lai sāktu vai attīstītu jau esošu uzņēmējdarbību, ir labi jāpārzina, kādas ir vietējā tirgus iespējas gan nepieciešamām izejvielām, gan produkcijas vai pakalpojuma noietam. Diemžēl projekta vērtētājiem nākas secināt, ka iesniedzēji diezgan bieži to darījuši pavirši, nepārdomāti. Reizēm tiek plānoti nesamērīgi lieli ieguldījumi, kam pretī nav atbilstošu ieguvumu. Ir projekti,

kuru idejā nav saskatāms nekāds jaunievedums, tāpat nav pilnībā izklāstīta esošā situācija. Iespējams, pašiem projektu autoriem šajā gadījumā nav īsti skaidrs tas, ko viņi grib sasniegt.

Visiem projektiem ir nosacījums par sasniedzamiem rādītājiem, ko pats iesniedzējs var izvēlēties, – palielināt apgrozījumu vai radīt jaunas darbavietas. Jāapzinās, ka paša izvēlētie rādītāji būs jāsasniedz uz trešo darbības gadu un jānotur līdz piektajam darbības gadam ieskaitot. Ja to neizdarīs, tad tiks piemērotas finansiālas sankcijas. Projekta vērtētāji tāpēc jo uzmanīgi analizē iesniegtos projektus, lai nākotnē pašam projekta iesniedzējam nerastos nepatīkami brīži.

– Līdztekus tādiem uzņēmējiem, kas šādā projektu konkursā startē pirmo reizi, noteikti ir tādi, kas piedalās atkārtoti un tāpat ir uzkrājuši projektu rakstīšanas pieredzi. Vai tā palīdz?

– Tiešām, vairāki uzņēmēji pēc pirmā vai pat otrā sekmīgi īstenotā projekta ir iesnieguši pieteikumu vēlreiz. Pieredze ir laba lieta, un redzams, ka bieži tā noder, tomēr tā nav garantija sekmīgam projektam. Jāuzsver, ka ar katru nākamo projekta iesniegšanas reizi ir jābūt citam biznesa plānam, atšķirīgam no iepriekšējā. Tas var būt papildinošs, tomēr ar citu mērķi. Diemžēl ne vienmēr to iesniedzējam izdodas pietiekami labi pamatot.

– Kāds būs ieguvums, sekmīgi īstenojot arī visus pašreiz jau apstiprinātos projektus?

– Tiešām jānovēl, lai nekādi šķēršļi to netraucētu, tad Ziemeļkurzemē būs radītas 60 jaunas darbavietas., no jauna izveidoti 13 uzņēmumi vai uzsāktas saimnieciskās darbības.

– Visbeidzot, aktuāls jautājums. Pašlaik mūsu valsts tāpat kā būtībā visa pasaule atrodas īpašā situācijā. Ko tas maina projekta rakstītājiem, zinot, ka parasti tiek rīkotas klātienē tikšanās, kā semināri, konsultācijas, dažādas mācības u. tml.?

– Gan Lauku atbalsts dienests, gan vietējās rīcības grupas klātienē apmeklētājus nepieņem. Biedrība ZBA strādā attālināti un nodrošina visu projektu administrēšanu. Lauku atbalsta dienests vairāku gadu garumā ir izveidojis labu elektronisko pieteikumu sistēmu. Jau pirms valstī izsludinātā ārkārtas stāvokļa visas VRG pieņēma projektu pieteikumus tikai elektroniskā formātā. Pašlaik krīzes situācijā mēs arī konsultācijas sniedzam telefoniski un e-pastos. Mums tieši izsludinātā ārkārtas stāvokļa laikā 17. martā noslēdzās projektu pieņemšana sabiedriskiem projektiem, un viss notika bez starpgadījumiem. Ir iesniegti 20 projekti, un ir uzsākta to vērtēšana.

Praktisko darītāju ieteikumi: pašam skaidra ideja, sākt ar mazumu, izdibināt neveiksmju iemeslus

ZBA biedru kopsapulcē 6. martā (tad vēl varēja pulcēties brīvi!) Dundagas pils mazajā zālē savā pieredzē dalījās divi čakli projektu rakstītāji, un šo rindiņu autors īpaši lūkoja saklausīt, kas, viņuprāt, nodrošina veiksmi, kas var radīt šķēršļus un ko secināt un kā rīkoties, ja projektu izbrāķē.

Mūsu pusē jau labi zināmais tūrisma uzņēmējs **Reinis Pižiks**, SIA “DabaLaba” saimnieks, kaut gan ar humoru sevi dēvē par “piesardzīgu džeku”, savulaik ir riskējis, atstādams nodrošinātu biroja darbu galvaspilsētā, lai ar pilnu krūti mestos līdz tam svešajā tūrisma uzņēmējdarbībā dzimtajā Ances pagastā. Reinis ir uzrakstījis vairākus *LEADER* projektus, no tiem divus īstenojis, viens ir vērtēšanā Talsos LAD, viens arī atteikts. Rakstījis projektu gan no “DabaLaba” tūrisma biedrības, gan no SIA. Lūk, Reiņa galvenās atziņas: “Visa pamatā ir iecere. Jābūt pārdomātai biznesa idejai, lai tā dotu nauda. Mans business ir vizināt cilvēkus ar kanoe laivām un piedāvāt šaut ar loku. Sāku ar dažām laivām un dažiem lokiem. Pārlicinājos, ka cilvēkiem patīk gan viens, gan otrs. Ja būtu vairāk laivu un vairāk loku... Tas rosināja uzrakstīt pirmo projektu, kas ļāva nopirkt desmit laivas. Tas savukārt nozīmēja arī to, ka sētā iebrauks par 20 cilvēkiem vairāk.” Reinis ir pārliecināts, ka viņš ir pareizi rīkojies, sākdam ar mazumu, pamazām, un tas ir svarīgi teju visās jomās. Ančiņš arī atklāja, kādu kļūdu pieļāvis, rakstīdam nākamo projektu, lai izvērstu loka šaušanu savā teritorijā: “Rakstīju no biedrības, gribēdams iegūt lielāku finansiālo atbalstu, bet šo projektu man atteica, jo es, no vienas puses, it kā biju “SIA Reinis”, bet, no otras puses, “biedrība Reinis”, un Talsu LAD tur saskatīja zināmu interešu konfliktu – sak, kurā brīdī esmu uzņēmējs un runāju par naudu, kurā brīdī runāju par loka šaušanu... Tātad, ja raksta biedrība, ir tiešām jāuzmanās un šīs lietas ir

jānodala. Es gan pēc tam uzrakstīju projektu no biedrības, bet nu jau zināju, kurus mērķus nolikt citā plauktiņā.”

Atzīdams, ka projektu rakstīšana ir “papīru lieta”, SIA “DabaLaba” saimnieks atklāj vēl kādu svarīgu veiksmes formulas saskaitāmo – grāmatvedi: “Sākumā bija grūti, bet, kad nomainīju grāmatvedi, viss mainījās uz labo pusi. Un vēl – liels pluss, ja ir tāda pagasta pārvaldes vadītāja, kāda Ancē ir Aira Kajaka. Bet projekti tiešām palīdz attīstīties. Man sezona ir īsa – tikai trīs mēneši. Nebūtu projektu, tā arī būtu palicis ar savām dažām laivām.”

Tagad Reiņa Pižika īpašumā “Krastiņos” vasarā netrūkst ne laivotāju, ne loka šāvēju, šaušanā jau otro gadu notiek treniņi, pie Reiņa brauc vecāki ar bērniem. Paša spēkiem ar vienu palīgu Reinis uzcirtis kafejnīcu, un te atkal iezīmējas loģiska ķēdīte: Ancē jēga būvēt kafejnīcu ir tikai tad, “ja ir jau kaut kāda tūristu plūsma, jo, ja plīts ir uzsildīta, tai ir jāstrādā”. Šie jaunā un enerģiskā tūrisma uzņēmēja vārdi šķita zīmīgi un uztverami arī pārnestā nozīmē – gudri sākt ar mazumu, pamazām uzņemt apgriezienus un tad neapstāties.

Savā pieredzē dalījās arī jātnieku sporta kluba (JSK) “Demora” saimnieces – valdes priekšsēdētāja **Gelinta Apse** un viņas meita **Unda Egenderfa**. Līdzīgi kā Reinis, arī Gelinta un Unda dzīvo savu senču mājās – Tārgales pagasta “Laimiņās” – un audzē zirgus, piedāvā tūrisma pakalpojumus, piedalās sacensībās un trenē jaunos jātniekus. Kā sacīja Gelinta, “mēs esam biedrība, zemnieku saimniecība “Demoras staļļi” un ģimenes uzņēmums – viss kopā”. Jau vairāk nekā divdesmit gadu Gelinta piepilda savu seno sapni – darboties ar zirgiem. 1999. gadā sarīkotas pirmās sacensības, kurās piedalījās četri zirgi. *LEADER* projektos gūtais atbalsts ir izmantots, lai izveidotu mājaslapu, iegādātos piekabi zirgu pārvadāšanai, nopirktu treniņu šķēršļus, konkūra seglus un izveidotu izjāžu laukumu. Arī Gelinta liek pie sirds, ka jebkurā projektā ir svarīgi pēc iespējas saprotami izklāstīt savu ideju.

Mazliet paverot priekškaru uz atteiktajiem projektiem, Gelinta atklāti atzina: “Tajā brīdī, kad atsaka, ir bēdīgi ap sirdi, bet es uzreiz mēģinu izdibināt, kāpēc man ir atteikts. Man ļoti gribas savu ideju īstenot, bet, lai to izdarītu, jāsaprot neveiksmes iemesli.” Reiz atteikuma iemesls līdzīgi kā Reinim ir bijis “konflikts starp biedrību un zemnieku saimniecību”. No kļūdām ir jāmacās, un to, ka tas notiek sekmīgi, apliecina JSK “Demora” attīstība, un nu jau reālais lielais sapnis ir uzbūvēt jāšanas manēžu. Vienīgā bēda, kā to smaidot teica Unda, ir tā, ka ikviens projekts ir rakstīts lielākoties tādēļ, lai atvieglotu sev darbu, bet visu projekta ieguvums ir tāds, ka kopējo darbu apjoms ir tikai palielinājies...

Uzziņai

Projektu konkursi 2020. gadā

ELFLA 1 projektu iesniegšana noslēdzās 20. janvārī.

ELFLA 2 projektu iesniegšana noslēdzās 17. martā.

EJZF 1, EJZF 2 un EJZF 3 projektus var iesniegt līdz 16. maijam.

ELFLA 1 projektu konkursa kāрта plānota septembrī.

Ja nebūs apgūts finansējums kādā no EJZF rīcībām, tad rudenī būs vēl viena projektu konkursa kāрта.

Pieejamais finansējums

ELFLA 1 – 172 760,21 EUR, EJZF 1 – 293 896,77 EUR, EJZF 2 – 231 953,25 EUR, EJZF 3 – 961 923,61 EUR.

Alnis Auziņš, SIA “Ziemeļkurzemes biznesa asociācija” sabiedrisko attiecību speciālists